

Силабус курсу Теорія та історія релігійного мистецтва

Ступінь вищої освіти – магістр
Освітньо-наукова програма «Релігієзнавство»

Дні занять: вівторок 11.10–12.30, ауд. 1008
Консультації: понеділок 14.20–15.40, ауд. 1006

Рік навчання: I, Семестр: I

Кількість кредитів: 4 Мова викладання: українська

Керівник курсу

ПІП

д.і.н., проф. **Зуляк Іван Степанович**

Контактна інформація

ivanzuljak@gmail.com, +380678355035

Опис дисципліни

Сучасні реалії релігійного життя в Україні актуалізують вивчення теорії та історії релігійного мистецтва як важливої умови формування цілісного уявлення про релігійні феномени, особливості побудови інтерпретативних моделей розуміння релігійного мистецтва як складної знаково-семіотичної системи. Важливими питаннями вивчення курсу є висвітлення змісту і функцій релігійного мистецтва, його місця в структурі релігійних комплексів, форми його прояву, загальної характеристики історії релігійного мистецтва, а також релігієзнавчий аналіз окремих прикладів релігійного мистецтва у світових та національних релігій.

Структура курсу

Години (лек./сем.)	Тем	Результати навчання	Завдання
2/2	1. Теорія та історія релігійного мистецтва: зміст курсу та його місце у структурі релігієзнавчого знання.	Знати суть мистецтво як соціального явища та предмету наукового дослідження. Розуміти Релігійне мистецтво як елемент культурного архетипу соціальної спільноти. Усвідомлювати предмет теорії та історії релігійного мистецтва у динаміці його вияву і місце курсу в системі гуманітарного знання.	Питання
2/2	2. Походження релігійного мистецтва.	Знати основні теорії походження мистецтва (релігійна теорія, трудова теорія, діяльнісна теорія, теорія гри, теорія творчості та сновидінь, психоаналітична теорія, ідеографічна теорія). Джерелознавчий контекст теорій походження релігійного мистецтва.	Питання
2/2	3. Релігійне мистецтво та культове мистецтво: збіги та відмінності терміносистем.	Розуміти особливості визначення понять «релігійне мистецтво» і «культове мистецтво», їх предметну тотожність. Вміти інтерпретувати різні моделі розуміння релігійного мистецтва як складної знаково-семіотичної системи культури.	Кейси
2/2	4. Функції релігійного мистецтва.	Пояснити немотивовані та мотивовані функції мистецтва, гармонію і міру релігійного мистецтва. Комунікативна, терапевтична	Питання

		функції релігійного мистецтва. Охарактеризувати полемічність тези про пропагандистський характер релігійного мистецтва.	
2/2	5. Аксиологічні та гносеологічні особливості релігійного мистецтва.	Інтерпретувати релігійне мистецтво як своєрідну знакову систему, його аксиологічну значущість в системі культових практик. Характеризувати релігійне мистецтво як спосіб пізнання релігійного ідеалу і принцип активного творчого відображення в релігійному мистецтві.	Питання
2/2	6. Форми релігійного мистецтва.	Знати загальну характеристику форм релігійного мистецтва: пластичне (просторове) релігійне мистецтво; динамічні (часові) види релігійного мистецтва; синтетичні (просторово-часові) релігійні мистецтва.	Завдання, кейси
2/2	7. Жанрова диференціація релігійного мистецтва.	Розуміти жанри релігійної літератури (сакральні, священні тексти, агіографічні перекази). Характеризувати духовну музику та її жанри. Релігійний живопис у сакральному мистецтві. Жанри хореографія та призначення ритуального танцю.	Питання
2/2	8. Класифікація релігійного мистецтва з способом художнього втілення та формою чуттєвого сприйняття.	Висвітлювати роль уяви, інтуїції у сприйнятті релігійного мистецтва. Значення релігійного сприйняття як когнітивного відношення у релігійній сфері. Характеризувати знак, образ та символ як предмет інтерпретації у релігійному мистецтві.	Тести, питання
2/2	9. Релігійне мистецтво як естетичний феномен.	Знати сутність та форми ідеал (канону) в релігійному мистецтві. Характеризувати еволюцію естетичної думки в історії мистецтва та особливості інтерпретації ролі релігійного мистецтва. Розуміти специфіку середньовічної естетики та її релігійні витоки.	Завдання, питання
2/2	10. Особливості необразотворчого (виразного) релігійного мистецтва: архітектура, література, музика, хореографія.	Знати про релігійне мистецтво в літературі монотеїстичних традицій світу. Характеризувати музичні форми релігійної творчості. Просторово-часове мистецтво у релігійних інтерпретаціях.	Тести, питання
2/2	11. Феномен християнського мистецтва, історія становлення та регіональні особливості.	Розуміти історичний контекст процесу становлення давньохристиянського мистецтва, літургічність та догматичність християнського мистецтва, еволюція форми. Усвідомлювати суть іконографії, ікони й іконостасу. Характеризувати візантійський характер іконопису.	Завдання
0/2	12. Релігійне мистецтво пізнього середньовіччя та епохи раннього нового часу на	Знати загальну характеристику релігійної тематики у творчості представників пізнього середньовіччя. Фламандська школа живопису. Творчість Ієроніма Босха та її вплив на становлення сюрреалізму (Сальвадор Далі, Ернст Фукс). Особливості розвитку мистецтва у	Тести, питання

	європейському континенті (Італія, Франція, Нідерланди, Німеччина).	Німеччині (А. Дюрера, Лука Кранах, Ганс Гольбейн мол.). Релігійне мистецтво у Франції. Стиля бароко в архітектурі та розквіт органобудівництва (друга половина XVII – перша половина XVIII ст.). (	
0/2	13. Релігійні сюжети і мотиви у сучасному мистецтві та масовій культурі. Релігійні матеріальні цінності як об'єкт духовного конфлікту.	Характеризувати суб'єктивізм сприйняття у сучасному мистецтві. Використання релігійних сюжетів у масовій культурі (кінематограф, комп'ютерні ігри, музика, аніме). Релігія та літературна творчість (сучасні казки, історії-фентезі).	Питання

Формування програмних компетентностей

Індекс в матриці ОП	Програмні компетентності
ЗК 1.	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК 9.	Цінування і повага різноманітності та мультикультурності.
ЗК 10.	Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів
СК 2.	Здатність осмислювати релігію як соціальне явище, інтегрувати знання у сфері релігієзнавства та застосовувати їх у різних сферах суспільної діяльності.
СК 8.	Здатність надавати експертно-аналітичну оцінку та прогнозувати потенційні можливості використання релігії з метою деструктивного впливу на свідомість і психіку людей, розпізнавати найбільш поширені маніпуляційні стратегії.
СК 13.	Здатність виявляти сучасні тенденції співіснування різних релігій і конфесій в умовах глобалізації та міжкультурного діалогу.
РН 4.	Оцінювати і критично аналізувати державно-конфесійні, міжконфесійні та міжрелігійні відносини, стан релігійної свободи і релігійної безпеки в Україні та світі.
РН 5.	Вміти виявляти потенційні зв'язки предметних знань релігієзнавства і застосовувати їх у процесі аналізу актуальних суспільних проблем.
РН 8.	Вміти виявляти сучасні тенденції співіснування різних релігій і конфесій в умовах глобалізації та міжкультурного діалогу; систематизувати факти релігійного життя суспільства; інтерпретувати релігійні події та явища на основі розуміння специфіки впливу релігії на суспільні процеси.
РН 9.	Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань релігієзнавства до фахівців і нефаківців, зокрема до осіб які навчаються.
РН 10.	Приймати ефективні рішення при розв'язанні складних задач і проблем релігієзнавства та у ширших контекстах, зокрема в умовах неповної інформації та суперечливих вимог; аналізувати данні соціологічного дослідження релігійних явищ, процесів та застосовувати їх при моделюванні і прогнозуванні релігійно-конфесійних процесів.
РН 11.	Розробляти наукові і прикладні проекти у сфері релігієзнавства з урахуванням цілей та обмежень, а також соціальних, економічних і правових аспектів.

Літературні джерела

1. Степовик Д. Історія української ікони Х–ХХ століть. К: «Либідь», 1996. 440 с.; іл.
2. Арнхейм Рудольф. Искусство и визуальное восприятие / Пер. с англ. М.: Архитектура-С, 2007. 392 с.
3. Яковлев Е. Г. Эстетика. Искусствознание. Религиоведение. М.: КД «Университет», 2003. 640 с.
4. Бургхардт Титус. Сакральное искусство Востока и Запада: Принципы и методы. М.: Алетейя, 1999. 213 с.
5. Арнхейм Рудольф. Искусство и визуальное восприятие / Пер. с англ. М.: Архитектура-С, 2007. 392 с.
6. Зись А. Я. На подступах к общей теории искусства. М.: ГИТИС, 1995. 296 с.
7. Культурология. XX век: Антология. М.: Юристъ, 1995. 704 с.
8. Лосский Н.О. Мир как осуществление красоты. Основы эстетики. М.: Прогресс-Традиция, 1998. 416 с.
9. Яковлев Е. Г. Эстетика. Искусствознание. Религиоведение. М.: КД «Университет», 2003. 640 с.

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-10 балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20 %. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.
- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбутись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Змістовий модуль 1 (теми 1–6) – обговорення кейсів, усне опитування, задачі	50
Змістовий модуль 1 (теми 9–13) – обговорення кейсів, усне опитування, практичні завдання	50

Шкала оцінювання

ECTS	Бали	Зміст
A	90-100	відмінно
B	85-89	добре
C	75-84	добре
D	65-74	задовільно
E	60-64	достатньо
FX	35-59	незадовільно з можливістю повторного складання
F	1-34	незадовільно з обов'язковим повторним курсом